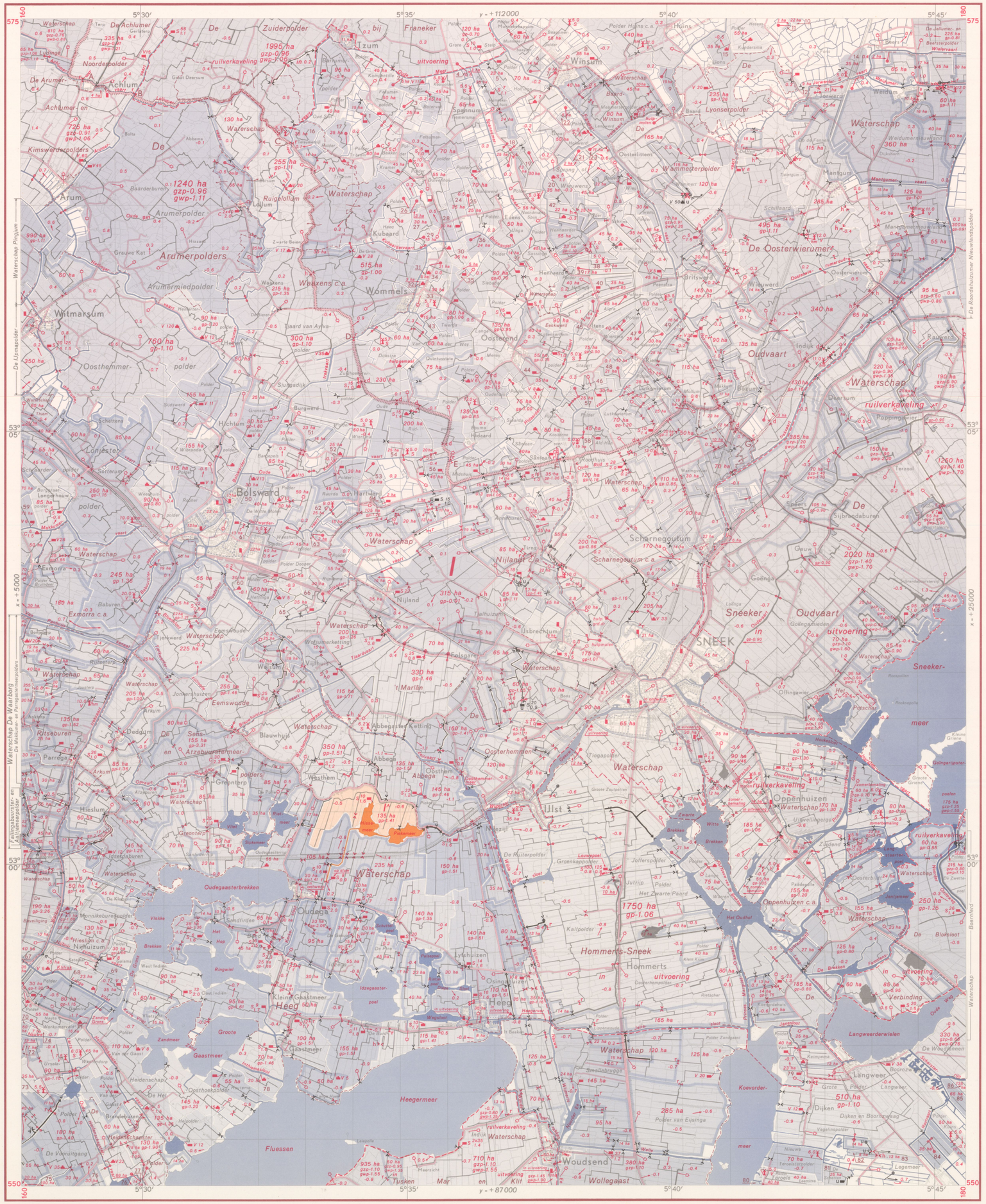

WATERSTAATSKAART

Toelichting

Ten aanzien van de waterstaat van Nederland is een hoofdindeling gemaakt in afwateringseenheden.
Met een afwateringseenheid wordt bedoeld een gebied, dat bestaat uit een samenstel van wateren met de daarop lozende gronden. Het loost rechtstreeks op het buitenwater (de zee, het IJsselmeer en de grote rivieren). Voor de Maasganden is echter een uitzondering gemaakt. Elk Maasgand vormt de hoofdafvoerleiding voor een zelfstandige afwateringseenheid.
Een afwateringseenheid is in het algemeen aangeduid met een eigen kleur; haar grens is door een brede bies in deze kleur aangegeven. Is de eenheid geheel buiten de hoofd- of de hoogwaterkering gelegen, dan is dit door de geelgroene kleur tot uitdrukking gebracht.
Delen van een afwateringseenheid zijn begrensd door smalle biezen. Bezitten deze delen echter een eigen waterstand, dan zijn zij volgekleurd. Door tintvarschillen zijn ze te onderscheiden. De daarin gelegen onderdelen groter dan 10 ha zijn levens omgeven door een smalle bies.
Buiten de hoofd- of de hoogwaterkering gelegen delen van een eenheid zijn geelgroen volgekleurd.
Geïsoleerde gebieden in een afwateringseenheid zijn ongekleurd en zo nodig omgeven door een smalle bies.
Ter wille van de duidelijkheid zijn bepaalde belangrijke delen in een afwijkende kleur aangegeven. De brede hoofdbies van de afwateringseenheid zelf blijft echter in de eigen kleur gehandhaafd. De in twee kleuren gearceerde gebieden lozen in nageneog gelijke mate op twee verschillende afwateringseenheden. De overgang tussen gebieden met een eigen waterstand (polderland) en de op die gebieden lozende hoge gronden, duinen en opgespoten terreinen is door een gebokte bies gemarkeerd.
Het Romeinse cijfer in een gebied verwijst naar de betreffende beschrijving in het randschrift.
De belangrijkste wateren zijn aangegeven in de kleur van de afwateringseenheid, waartoe zij behoren; in volgekleurde gebieden zijn alle wateren in versterkt grijs gedrukt.
De waterovorziening van een gebied is tot uitdrukking gebracht door de daarboven dienende kunstwerken en waterleidingen in zwart aan te geven.
De namen van geregelementeerde waterschappen of polders staan in bruin op de kaart.
Bij een gebied, dat in twee waterschappen ligt, wordt door bruine pijlen aangegeven tot welke waterschappen het administratief behoort. Een Arabisch cijfer in ongereglementeerde waterschappen of polders verwijst naar het randschrift.
Van gebieden met in uitvoering zijnde ruilverkaveling is over de bestaande topografie het voorlopige plan van wegen en waterlopen getekend, alsmede — indien bekend — de toekomstige waterstaatskundige indeling. Er moet echter rekening worden gehouden met wijzigingen in de plannen tijdens de uitvoering.
De polder-, zomer- en winterpeilen zijn op de kaart vermeld, indien zij in een keur of peilbesluit zijn vastgelegd. Is dit niet het geval, dan zijn de voor een bepaald gebied geldende peilen als gewenste peilen aangegeven.
Voor de beschrijving van de juiste plaats der peilmerken van het Normaal Amsterdams Peil, zie de betreffende staten behorende bij de peilmerkkaarten van het NAP.
Voor de administratieve gegevens betreffende de waterstaat welke niet op dit kaartblad of in het randschrift zijn opgenomen, wordt verwezen naar de verschenen „Beschrijving behorende bij de Waterstaatskaart", van de desbetreffende provincie, verkrijgbaar bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, 's-Gravenhage, waar ook de bladen van de Waterstaatskaart te koop zijn.
Meer uitgebreide gegevens der bemalingsinstallaties, alsmede de jongste gegevens over wijzigingen in de waterstaat, welke na het verschijnen van dit blad mochten zijn ingetreden, liggen voor belangstellenden kosteloos ter inzage bij de afdeling Waterstaatskartografie van de directie Waterhuishouding en Waterbeweging, Koningskade 4 te 's-Gravenhage, telefoon (070) 26 40 11.

Verklaring der tekens

- Sr 56 — stoomgemaal
- S 140 / 2,1 — motorgemaal
- V 20 — elektrisch gemaal
- C 20 / 8,5 — rioolgemaal
- C 50 / 2,4 / meter S 70 / 2,1 — verschillende gemalen in hetzelfde gebouw
- C 18 24 / 2,1 2,1 — gemaal met meerdere pompen

(met opgave van de aard van het opvoerwerktuig (Sr betekent scheprad, S schroefpomp, V vijzel en C centrifugaalpomp) en het aantal kubieke meters watervoerzet per minuut (voor S en C met de erbij behorende opvoerhoogte), indien de capaciteit groter is dan 5 m³ per minuut)

- hm 24,5 / S — windmolen met opgave van de vlucht of de raddiameter in meters en de aard van het opvoerwerktuig; hm betekent met hulpmotor
- hm — windmolen met vlucht of raddiameter minder dan 5 m; hm betekent met hulpmotor
- ▲ 1080 — rioolwaterzuiveringsinstallatie met opgave van het aantal inwonerequivalenten
- molen door water gedreven
- a uitwateringssluis; b idem (wordt bij doorbraak gesloten); c hulpsluis (doet dienst bij veel waterbezwaar)
- schutsluis
- keersluis
- a aquaduct; b idem met ontlastschuif
- a grondduiker; b en c idem respectievelijk aan een zijde en aan beide zijden afsluitbaar
- a vaste stuw; b regelbare stuw
- a kering bestaande uit damwand, getrokken tijdens de aardappelcampagne; b idem met schuif
- bodemval
- coupure
- a peilschaal; b idem geregeld waargenomen (reg betekent registrerend)
- peilmerk van het NAP
- • pl 12 — strand- of kilometerpaal
- p - 1.10 — polderpeil (gp gewenst polderpeil)
- zp 0.10 — zomerpeil (gzp gewenst zomerpeil)
- wp - 0.15 — winterpeil (gwp gewenst winterpeil)
- kp 1.20 — kanaalpeil

(in meters t.o.v. NAP)

- t.3 — hoogtecijfer
- 540 ha — grootte in ha volgens meting met de planimeter; boven de 25 ha zijn de getallen afgerond
- waterleiding met aangifte van de stroomrichting
- riolering of persleiding in de kleur van het betreffende gebied
- drasland in de kleur van het betreffende gebied
- vloeiveld in de kleur van het betreffende gebied
- verharde weg
- verharde weg in uitvoering
- hoofdwaterkering (officiële zee- of rivierdijk)
- hoogwaterkering (voorliggende dijk, welke van gelijke hoogte of hoger is dan de aansluitende hoofdwaterkering)
- tweede waterkering
- overlaat
- leidijk
- hoge oeverrand
- strekdammen, kribben en strandhoofden
- hoogwaterlijn
- bij gemiddeld laagwater droogvallend gebied
- rijksgrens
- provinciale grens
- administratieve grens van een waterschap (doorgaans alleen daar aangegeven, waar zij afwijkt van de waterstaatkundige grens)
- idem voor bijzondere gevallen
- grens van een ruil- of herverkavelingsblok of van een gebied met een ontwateringsplan

De in zwart aangegeven leidingen en symbolen hebben betrekking op de watervoorziening. De letter u geeft aan, dat een kunstwerk tevens voor de uitwatering dient.
Bij concentraties van bemalen gebieden, kleiner dan 10 ha, zijn alleen de bemalingswerktuigen in donkergrijs aangegeven.

BLADINDELING

HARLINGEN-WEST 5	HARLINGEN-OOST 5	LEEUWARDEN-WEST 6
SNEEK-WEST 10	SNEEK-OOST 10	HEERENVEEN-WEST 11
STAVEREN-WEST 15	STAVEREN-OOST 15	STEENWIJK-WEST 16

BIJ DIT BLAD IS DE OVERLAY HYDROLOGISCHE WAARNEMINGSPUNTEN VERKRIJGBAAR
BESTELADRES: STAATSDRUKKERIJ- EN UITGEVERIJBEDRIJF
CHRISTOFFEL PLANTIJNSTRAAT
's-GRAVENHAGE

Afwateringseenheden

In verband met de snelle ontwikkeling in de cultuurtechniek en de daarmee gepaard gaande wijzigingen in de waterstaatskundige toestand is het van belang voor afwateringseenheden, die tevens op andere kaartbladen voorkomen, steeds het laatst verschenen blad te raadplegen.

I Frieslands Boezem

De afwateringseenheid komt tevens voor op de bladen Harlingen-West en -Oost, Leeuwarden-West en -Oost, Sneek-West, Heerenveen-West en -Oost, Assen-West, Staveren-West en -Oost en Steenwijk-West en -Oost.
De oppervlakte is ongeveer 313 000 ha; hiervan is 14 800 ha boezem en boezemland, 191 000 ha polderland en 107 200 ha hoge gronden. Door de uitvoering van cultuurtechnische werken zijn deze cijfers echter aan verandering onderhevig.
De belangrijkste wateren in de afwateringseenheid zijn te verdelen in:
a. de wateren, die te zamen de boezem vormen, waarnaar de afwateringseenheid is genoemd;
b. de overige wateren, die door sluizen of stuwen van de boezem zijn gescheiden.
De stand op de onder a genoemde wateren wordt aangegeven ten opzichte van het Fries Zomerpeil (FZP), overeenkomende met NAP-0,66 m. Getracht wordt op deze wateren een gemiddelde boezemstand van FZP + 0,15 m te handhaven. Bij een stand van FZP + 0,20 m heeft de boezem een oppervlakte van ongeveer 14 000 ha.
De boezem is onderhevig aan op- en afwaaling. Bij opwaaling door harde zuidwestenwind worden de schutsluizen bij Terhorne en Joure, alsmede de drie keersluizen in de Nieuwe Slachtedijk gesloten (zie het blad Heerenveen-West). Het onderlopen van gronden in het midden van Friesland wordt daardoor voorkomen.
Tot de voornaamste op dit blad voorkomende boezemwateren behoren onder meer de Harlingervaart, de Makkumervaart, de Workumerrekvaart, de Bolswardertrekvaart, de Franekervaart, de Sneekertrekvaart of Zwette, de Geeuw, de Houkesloot, het Sneekermeer, het Prinses Margrietkanaal, het Koevordermeer, de Langweerderwielen, de Jeltesloot, de Wijde Wijmerts, de Nauwe Wijmerts, de Noorder Ee, de Ee, het Heegermeer, de Fluessen, het Zandmeer, het Grote Gaastmeer, het Ringwiel, de Oudegaasterbrekken, de Wijmerts of Bolwarderzuidvaart, het Van Panhuijsenkanaal en de Lange Vliet.
De boezem van de afwateringseenheid kan op het IJsselmeer worden afgemalen door het ten westen van Lemmer gelegen Ir. D. F. Wouda-gemaal en het J. L. Hoogland-gemaal te Staveren (zie het blad Staveren-West). Voorts kan natuurlijke lozing plaatshebben op de Waddenzee door de sluizen te Harlingen, alsmede op het Lauwersmeer door de Friese sluis te Zoutkamp en de Dokkumerrieuwzijlen te Engwierum (zie de bladen Harlingen-West en Leeuwarden-Oost).
De afwateringseenheid is verdeeld in direct op de boezem lozende gebieden en gebieden, welke indirect enig lozen via belangrijke wateren, die door sluizen of stuwen van de boezem zijn gescheiden. De op dit blad voorkomende gebieden lozen alle direct op de boezem (met uitzondering van I^A), deels op natuurlijke wijze (boezemland en hoge gronden), deels door middel van bemaling (polders).
De watervoorziening geschiedt vanuit het IJsselmeer via de inlaatsluizen bij Tacozijl en de Teroelsterkolk. Indien nodig, kan tevens door hevelwerking van het gemaal te Staveren water worden ingelaten (zie het blad Staveren-West).

I^A Hissemeer en Piekemeer

Dit deel van de eenheid heeft een oppervlakte van 185 ha. Hiervan is 50 ha boezem en boezemland, waarop een polder van 135 ha wordt bemalen.
De voornaamste wateren zijn het Hissemeer en het Piekemeer, waarnaar het deel is genoemd. Zij vormen te zamen met de ermee gemeen liggende wateren de binnenboezem, die op Frieslands boezem wordt bemalen door een elektrisch aangedreven schroefpomp. Deze is bevestigd aan een stuw, welke regelbaar is met een schuif. Via de stuw kan het gebied in de zomer van water worden voorzien, terwijl bij lage waterstanden – door afwaaiing bij harde noordoostenwind – vrij op Frieslands boezem kan worden geloosd.

Waterschappen, die bijzondere belangen behartigen

De Zeven Grietenijen en stad Sloten

De taak van het waterschap omvat het beheer en onderhoud van de langs het IJsselmeer gelegen waterkeringen en van andere in artikel 3 van het bijzonder reglement omschreven werken.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1928 nr. 138; het is meerdere malen gewijzigd.

Westergo's IJsselmeerdijken

De taak van het waterschap omvat het beheer en onderhoud van de langs het IJsselmeer gelegen waterkeringen met bijbehorende en andere werken, een en ander zoals in artikel 3 van het reglement nader is omschreven.
Het reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1936 nr. 36 en is enkele malen gewijzigd.

Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Buitendijks

De taak van het waterschap omvat het beheer en onderhoud van de langs de zee en het IJsselmeer gelegen waterkeringen met bijbehorende en andere werken, een en ander zoals in artikel 3 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1929 nr. 26 (herdruk) en is enkele malen gewijzigd.

Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

De taak van het waterschap omvat het beheer en onderhoud van de langs de zee en het IJsselmeer gelegen waterkeringen met bijbehorende en andere werken, een en ander zoals in artikel 3 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1929 nr. 27 en is enkele malen gewijzigd.

Kiesterzijl

De taak van het waterschap omvat het onderhouden der verharding van de Slachtedijk, zoals in artikel 2 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1930 nr. 101 en is enkele malen gewijzigd.

Berijsten

De taak van het waterschap omvat het bevorderen van de verkeersgelegenheid, zoals in de artikelen 2 en 3 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1924 nr. 50 en is enkele malen gewijzigd.

Koum

De taak van het waterschap omvat het bevorderen van de verkeersgelegenheid, zoals in de artikelen 2 en 3 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1941 nr. 51.

Waekenser Reed

De taak van het waterschap omvat het onderhoud van de Waekenser-reed en de in de artikelen 2 tot en met 4 van het bijzonder reglement nader omschreven werken.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1919 nr. 127 en is enkele malen gewijzigd.

De Nieuwlandsweg

De taak van het waterschap omvat het onderhoud van de Nieuwlandsweg, zoals in artikel 2 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1911 nr. 136 en is enkele malen gewijzigd.

Skrok

De taak van het waterschap omvat het bevorderen van de verkeersgelegenheid, zoals in de artikelen 2 tot en met 4 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad nr. 1953 nr. 15.

De Sijdswerderreed

De taak van het waterschap omvat het bevorderen van de verkeersgelegenheid, zoals in artikel 3 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1929 nr. 129 en is enkele malen gewijzigd.

Zuidelijk Wonseradeel

De taak van het waterschap omvat het bevorderen van de verkeersgelegenheid, zoals in artikel 2 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1937 nr. 266 en is enkele malen gewijzigd.

De Waarborg

De taak van het waterschap omvat het in goede staat brengen en houden van de boezemwaterkerende werken met bijbehoren en de binnenwaterscheidingen tussen diverse waterschappen, alsmede andere werken, een en ander zoals in de artikelen 3 en 4 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1954 nr. 52 en is eenmaal gewijzigd.

De Uitkomst

De taak van het waterschap omvat het bevorderen van de verkeersgelegenheid, zoals in artikel 3 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1926 nr. 38 en is enkele malen gewijzigd.

De Kleine Wiskepolder

De taak van het waterschap omvat het in goede staat brengen en houden van een gedeelte van de Oude Weg, zoals in artikel 2 van het bijzonder reglement nader is omschreven.
Het bijzonder reglement is afgekondigd in het Provinciaal Blad 1932 nr. 241 en is enkele malen gewijzigd.

Ongereglementeerde polders

Van de op dit blad voorkomende ongereglementeerde polders zijn de volgende met een Arabisch cijfer aangegeven:
1. Polder Bakker; 2. Polder Westra; 3. Polder Groot Tjallum; 4. Polder de Terp; 5. Polder Tijlbert; 6. Polder Sinnema; 7. Polder Heeringa; 8. Polder It Sweallejip; 9. Polder Zijlstra; 10. Polder Feber; 11. Polder Hesens; 12. Polder Ydema; 13. Polder Platte Achte; 14. Polder N.H. kerk Beers; 15. Kleine Lyonserpolder; 16. Polder Klein Tolsum; 17. Polder Cnossen; 18. Polder Duinterp; 19. Polder Donia; 20. Polder De Kievit; 21. Polder Kleiland; 22. Polder Lyts Hokweard; 23. Polder Pelsum; 24. Polder De Jong; 25. Polder Gaastra; 26. Polder Bootsma; 27. Polder Barkweird; 28. Polder Agricola; 29. Polder Stegenga; 30. Polder Breeuwsma; 31. Polder Valpart; 32. Polder Disbaan Wommels; 33. Polder Wommels; 34. Polder Reuzenberg; 35. Polder Sate Britsaard; 36. Polder De Boer; 37. Polder Van Zet; 38. Polder Van Harinxma; 39. Polder Kerkvoogdij Beijum; 40. Polder Dijkstra; 41. Polder Van der Woude; 42. Polder Kingma; 43. Polder Terpen; 44. Polder Sjaarda; 45. Pieter Gerritspolder; 46. Polder Groot Meilahuis; 47. Polder Statema; 48. Polder Hoekstra; 49. Polder Koopmans; 50. Polder De Oklevaar; 51. Polder Donia; 52. Polder Galama; 53. Polder Bootsgum; 54. Polder Monnikehuis; 55. Polder Vaniaa; 56. Polder Wijbrandi; 57. Polder Engahuis; 58. Polder Roodhuis; 59. Exmorra-Schraardpolder; 60. Polder Groot Cnossen; 61. Polder Het Bolwerk; 62. Polder Knol; 63. Weeshuispolder; 64. Polder De Boer; 65. Polder Luxkiama; 66. Polder Cnossen; 67. Homme Eelkespolder; 68. Polder Lange Vliet; 69. Polder Galama II; 70. Polder De Hoop; 71. Lutspolder; 72. Polder Folkertsma; 73. Polder De Verbetering; 74. Polder Engelsma; 75. Polder De Oosterling; 76. Polder Tjalma; 77. Scharpolder; 78. Polder Folkert Bakker; 79. Polder Cnossen; 80. Teroelsterpolder; 81. Polder De Schetten; 82. Polder Bultsma; 83. Polder Bultsma II; 84. Polder De Hoop II; 85. Polder Agricola II; 86. Polder Hettinga.

Sluizen

a is wijdte in de dag
b is slagdrempel-/voerhoogte

A Keersluis bij Schapetille in de Achlumervaart; een opening, afsluitbaar met schotbalken:
a is 4,00 m; b is NAP-2,06 m
Onderhoud: Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

B Keersluis bij Payezijl in de Arumervaart; een opening, afsluitbaar met schotbalken:
a is 4,90 m; b is NAP-2,12 m
Onderhoud: Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

C Keersluis bij Tolsumerzijl in de Tzummervaart; een opening, afsluitbaar met schotbalken:
a is 4,50 m; b is NAP-2,18 m
Onderhoud: Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

D Keersluis bij Littenserzijl in de Bolswardertrekvaart; een opening, afsluitbaar met schotbalken:
a is 5,60 m; b is NAP-2,23 m
Onderhoud: provincie

E Keersluis bij Hidaarderzijl in de Opvaart naar Hidaard; een opening, afsluitbaar met schotbalken:
a is 5,00 m; b is NAP-2,06 m
Onderhoud: gemeente Sneek en het Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

F Keersluis bij Sânleansterzijl in de Franekervaart; drie openingen, elk afsluitbaar met schotbalken;
middeltste opening: a is 6,30 m; elk der twee buitenste openingen: a is 3,00 m; b is NAP-2,46 m
Onderhoud: Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

G Keersluis bij Bozumerzijl in de Bozumervaart; een opening, afsluitbaar met schotbalken;
a is 3,75 m; b is NAP-1,91 m
Onderhoud: Waterschap der Vijfdeelen Zeedijken Binnendijks

H Keersluis bij Dillerzijl in de Sneekertrekvaart of Zwette; een opening, afsluitbaar met schotbalken;
a is 7,70 m; b is NAP-2,84 m
Onderhoud: gemeente Baarderadeel

BEWERKING: AFDELING WATERSTAATSKARTOGRAFIE
DIRECTIE WATERHUISHOUDING EN WATERBEWEGING
DRUK: TOPOGRAFISCHE DIENST

SCHAAL 1:50 000

0 1 2 3 4 5 Km

AUTEURSRECHTEN VOORBEHOUDEN
HERZIEN 1971
UITGAVE 1972